

ОІ: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2\(32\)-003](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2(32)-003)

УДК 316.422:378 (477) (045)
JEL I21, I23, O0

Тетяна Петрівна ЛОЗОВА

кандидат економічних наук, доцент,
науковий співробітник відділу
інтеграції науки, освіти та бізнесу,
Державна установа «Інститут ринку і економіко-
екологічних досліджень НАН України»,
м. Одеса, Україна
 <https://orcid.org/0000-0002-4896-1930>
ua.lozovaya@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОСТІ

***Анотація.** У статті проаналізовано трансформаційні зміни в системі вищої освіти України, на основі яких проведено порівняльну характеристику відмінностей освітнього процесу минулого та сьогодення. Вищезазначене дозволило здійснити порівняльну характеристику традиційної та інноваційної системи освіти за такими критеріями як: ціль, організація навчального процесу, студент, викладач, форма подання матеріалу, застосування знань, переважні форми навчання, оцінювання знань, технології в навчанні, зворотній зв'язок, академічна доброчесність, формування компетенцій, підготовка до реальних викликів та доступ до освіти.*

***Ключові слова:** трансформаційні зміни, інноваційний підхід, інноваційна система освіти, вища освіта, освітній процес, компетентності, заклад вищої освіти, здобувач освіти, викладач.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Сучасні глобалізаційні та технологічні виклики створюють нові вимоги до системи вищої освіти України, що обумовлює необхідність її трансформаційних змін у інноваційному напрямку. Традиційні підходи до організації навчального процесу, змісту освітніх програм та управління закладами вищої освіти втрачають свою актуальність у світі, де ключовими стають знання, цифрові технології та здатність до адаптації в умовах

постійних змін. Проте, українська система вищої освіти стикається з низкою проблем, які уповільнюють цей процес.

Серед основних викликів – недостатній рівень інтеграції інноваційних технологій у навчальний процес, невідповідність освітніх програм потребам ринку праці, низький рівень міжнародної конкурентоспроможності вищих навчальних закладів, а також слабка взаємодія між освітою, наукою та бізнесом. До того ж, фінансова нестабільність, пов'язана з економічними труднощами та обмеженим фінансуванням освітньої сфери, ускладнює можливість впровадження інноваційних підходів.

Особливу увагу привертає питання інноваційності вищої освіти. Хоча пандемія COVID-19 стала каталізатором для впровадження дистанційного навчання, що виявило низку структурних та організаційних проблем, зокрема, відсутність належної технічної бази, низький рівень цифрової грамотності викладачів і студентів, а також недосконалість законодавчого регулювання цієї сфери.

У цьому контексті важливо визначити шляхи, які забезпечать трансформацію вищої освіти в Україні на засадах інноваційності, які передбачають розробку нових підходів до організації навчального процесу, використання сучасних технологій, удосконалення освітніх програм, підвищення взаємодії між навчальними закладами, дослідницькими інститутами та бізнесом. Вирішення цих завдань сприятиме підвищенню якості освіти, підготовці фахівців, здатних відповідати на сучасні виклики, та інтеграції України у глобальний освітній простір.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Вагомий внесок у дослідження економічних аспектів розвитку вищої освіти в Україні зробили такі видатні науковці, як В. Базелевич, В. Геєць, І. Грищенко, М. Єрмошенко, Т. Оболенська, В. Пономаренко, І. Тимошенко, Л. Федулова та ін. У той же час, аналіз світових тенденцій у системі вищої освіти здійснювали зарубіжні дослідники, серед яких Г. Беккер, П. Друкер, Дж. М. Кейнс, Б. Кларк, К. Поланьї, А. Сміт, Е. Тоффлер, Ф. Фукуяма, Й. Шумпетер та ін.

Огляд наукових праць свідчить, що значна увага приділяється розробці стратегій розвитку вищої освіти. Проте інноваційні аспекти цієї сфери, зокрема, розгляд освіти як процесу створення інноваційних продуктів і дослідження сучасних тенденцій, залишаються недостатньо висвітленими в спеціалізованих джерелах. Тому дослідження цієї теми, з урахуванням специфіки економічного середовища України, є актуальним і необхідним завданням, що і визначило вибір тематики, мету та ключові завдання дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Трансформаційні зміни у системі вищої освіти України, спрямовані на

підвищення її інноваційності, є одним із ключових напрямів модернізації освітньої галузі. Однак, попри значні зусилля, спрямовані на реформування системи, існує низка невирішених проблем, які стримують реалізацію її повного потенціалу в умовах сучасного глобалізованого світу.

Перш за все, залишається недостатньо дослідженою проблема ефективного інтегрування інноваційних технологій у навчальний процес, зокрема, в умовах обмеженого фінансування та нерівномірного доступу до технологічних ресурсів у різних регіонах країни. Незважаючи на зростання популярності цифрових інструментів і дистанційного навчання, відсутність чіткої стратегії їхнього впровадження обмежує їхній вплив на якість освітніх послуг.

Іншим важливим аспектом є низький рівень співпраці між закладами вищої освіти, бізнесом та науковими установами, що стримує розробку та впровадження інноваційних освітніх програм. Відсутність системного підходу до інтеграції освіти, науки та виробництва призводить до розриву між знаннями, які надають навчальні заклади, і реальними потребами ринку праці.

Також недостатньо опрацьованою залишається проблема міжнародної інтеграції української вищої освіти в глобальний освітній простір. Незважаючи на участь у Болонському процесі, рівень мобільності здобувачів освіти і викладачів, а також взаємодія з іноземними закладами освіти залишаються недостатніми. Це обмежує обмін знаннями, доступ до передових методик і технологій навчання, а також впливає на конкурентоспроможність випускників українських закладів вищої освіти.

Окрім того, питання фінансової автономії та академічної свободи ЗВО, які є основою інноваційного розвитку, потребують подальшого дослідження. Недостатня самостійність у прийнятті рішень обмежує можливості закладів вищої освіти для швидкого реагування на виклики сучасного світу та створення інноваційного середовища.

Таким чином, вирішення вказаних проблем вимагає подальших досліджень і практичних розробок, спрямованих на створення цілісної стратегії розвитку інноваційної складової вищої освіти в Україні. Тільки комплексний підхід дозволить забезпечити відповідність освітньої системи сучасним вимогам і зробити її ключовим драйвером економічного та соціального розвитку країни.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є обґрунтування трансформаційних змін у вищій освіті України в контексті інноваційності.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Трансформаційні зміни в системі вищої освіти України доцільно розглядати в хронології за такими датами (рис. 1 та 2):

Рис. 1. Трансформаційні зміни в системі вищої освіти України у період з 2004- 2020 рр.

Джерело: складено автором за даними [1-8].

Рис. 2. Трансформаційні зміни в системі вищої освіти України у період з 2022- 2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [9-14].

1. **21 січня 2004р.:** в Україні визнано офіційним початком запровадження дистанційного навчання. У цей день МОН видало наказ № 40, яким було затверджено «Положення про дистанційне навчання» [1]. Положення визначає дистанційне навчання як «індивідуалізований процес передання і засвоєння

знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [2]. Запровадження дистанційного навчання призвело до переходу від традиційного навчання в режим інноваційного.

2. 2005 р.: Україна підписала Болонську декларацію та приєдналась до Болонського процесу, який передбачав:

- запровадження дворівневої системи освіти в навчальних закладах;
- впровадження бально-рейтингової системи оцінювання знань;
- допрацювання навчальних програм до відповідності європейським стандартам;
- видача додатку до диплома європейського зразку з оцінками та кількістю кредитів за кожним із прослуханих предметів [3].

Протягом 2005-2010 рр. відбувалось впровадження Болонської системи навчання.

3. 7 жовтня 2014 р.: на офіційному веб-сайті МОН було розміщено проект постанови КМУ «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» (НАЗЯВО) [4].

4. 15 квітня 2015 р.: було ухвалено рішення про утворення НАЗЯВО, якому відведено ключову роль у забезпеченні якості освіти, акредитації освітніх програм та моніторингу вищих навчальних закладів. Інноваційний підхід до створення та розвитку НАЗЯВО можна розглянути через кілька аспектів:

- акредитація освітніх програм;
- постакредитаційний моніторинг;
- розробка стандартів вищої освіти;
- оцінювання якості освітнього процесу;
- забезпечення академічної доброчесності;
- міжнародна співпраця та інтеграція;
- аналіз та моніторинг якості освітніх програм;
- цифровізація усіх процесів та прозорості співпраці з закладами освіти;
- ефективне партнерство зі стейкхолдерами та ін.

5. 2019р.: були внесені зміни до частини 8, статті 7 редакції ЗУ «Про вищу освіту», інноваційністю яких є можливість отримання дипломів двох закладів освіти – українського та іноземного, після завершення навчання за спільними програмами. «У разі здобуття особою вищої освіти за узгодженими між закладами вищої освіти (науковими установами), у тому числі іноземними, освітніми програмами заклади вищої освіти (наукові установи) мають право виготовляти та видавати спільний (подвійний) документ про вищу освіту за

зразком, визначеним спільним рішенням вчених рад таких закладів вищої освіти (наукових установ)» [5].

6. Весна 2020 р.: COVID-2019 призвела до переходу всіх навчальних закладів України на дистанційне навчання, яке вимагало використання різноманітних платформ для навчання, таких як Zoom, Moodle, Google Classroom, Google Meet та ін. З запровадженням «адаптивного карантину» Україна була поділена на зони епідеміологічної безпеки: «зелену», «жовту», «помаранчеву» та «червону». У більшості випадках ЗВО залишалися на дистанційному навчанні [6], застосовуючи інноваційні технології.

7. 2020 р.: необхідність розробки нової Стратегії розвитку вищої освіти (далі – Стратегія) виникла через завершення дії Національної стратегії розвитку освіти в Україні у 2021 році (згідно з Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013). Ця потреба також зумовлена посиленням глобальних викликів для світової економіки, зростаючим впливом міжнародного ринку праці та освітніх послуг, а також ризиками й загрозами, з якими зіткнулася економіка країни за останні роки. Крім того, ключовими факторами стали стрімкий розвиток нових технологій та загострення демографічних і соціальних проблем. Стратегія передбачає «...забезпечення сталого інноваційного розвитку України через підготовку висококваліфікованих фахівців, створення та поширення знань, формування інтелектуального, соціального та духовного капіталу суспільства, готового до викликів майбутнього» [7].

8. 2022 р.: Реалізація Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр.[8], яка окреслює напрямки розвитку системи вищої освіти відповідно до сучасних потреб суспільства та економіки країни, а також визначає ключові характеристики, які мають бути досягнуті до 2032 року, формує загальне бачення. Для досягнення мети Стратегії передбачені стратегічні й операційні цілі та завдання на найближчі десять років, разом із показниками (індикаторами) їх виконання.

Інноваційний вектор розвитку вищої освіти України передбачає:

створення умов для розвитку інновацій, ефективного впровадження нових знань і технологій за участю закладів вищої освіти;

модернізація інфраструктури, освітнього простору та навчально-наукового обладнання, зокрема з урахуванням вимог інклюзивності;

врахування наукових досліджень та інновацій під час визначення змісту та розвитку освітніх програм.

створення умов для участі здобувачів вищої освіти у наукових дослідженнях, в ініціюванні та реалізації інноваційних проєктів;

сприяння використанню інноваційних технологій та новітніх засобів навчання в освітньому процесі, розвиток дослідницьких інфраструктур.

Для реалізації поставлених цілей необхідний розвиток інноваційної інфраструктури на базі закладів вищої освіти, сприяння їх інтеграції до регіональних інноваційних екосистем та кластерів Індустрії 4.0 з урахуванням SMART-спеціалізації регіонів [8].

9. 24 лютого 2022 р.: повномасштабне вторгнення росії на територію України. Через бойові дії, евакуацію та руйнування навчальних закладів велика кількість студентів і викладачів перейшла на дистанційне або змішане навчання. Після двотижневих канікул з 14 березня 2022 р. в тих областях, в яких ситуація була більш менш спокійною, почав відновлюватись освітній процес. Повномасштабне вторгнення змусило освітню систему адаптуватися до нових реалій та ефективно впровадити інновації у процес навчання та управління освітою:

адаптація до дистанційного навчання, яка призвела до широкого використання цифрових платформ (Zoom, Google Classroom, Moodle) та інших інструментів для онлайн-навчання;

розвиток цифрової грамотності серед викладачів та студентів, оскільки нові технології та цифрові ресурси стали необхідними для забезпечення навчального процесу;

переосмислення змісту навчальних програм ЗВО, які почали активно розвивати програми з кібербезпеки, ІТ, військових технологій та інженерії для задоволення потреб країни в умовах війни;

гнучкі підходи для продовження навчання, а саме: змішане навчання, яке передбачає підтримку доступу до освіти навіть у зонах активних бойових дій або для студентів, які перебувають за кордоном та академічна мобільність, за якою студенти отримали можливість навчатися в інших університетах, зокрема європейських.

Попри трагічні наслідки війни, освітня система України змогла продемонструвати високу гнучкість і здатність до інновацій. Виклики війни стимулювали інтенсивну цифровізацію, нові підходи до навчання, адаптацію освітніх програм до потреб країни в умовах війни та значну співпрацю з міжнародними партнерами.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» передбачав державні гарантії для здобувачів освіти, працівників закладів освіти, наукових установ незалежно від місця проживання:

організацію освітнього процесу у найбільш безпечній формі (дистанційній або в будь-якій іншій);

збереження робочого місця та середньої зарплати, виплати стипендії та ін. виплат [9].

10. **Листопад 2022 р.:** відкриття доступу до сервісу ChatGPT. Штучний інтелект (ШІ) став доступним для широкого кола освітян через інструменти, такі як чат-боти, автоматичні системи оцінювання, платформи для створення інтерактивних матеріалів, а також інструменти, що допомагають у персоналізації навчального процесу [10].

11. **Червень 2023 р.:** відбулись кадрові зміни в Міністерстві освіти та науки (МОН) призначенням на посаду керівника МОН Оксена Лісового та його заступника - Михайла Винницького. Кадрові зміни передбачали трансформацію системи вищої освіти в Україні:

- зміну системи держзамовлення та запровадження державних грантів;
- запровадження індивідуальних освітніх траєкторій;
- посилення управлінської спроможності ЗВО;
- модернізацію мережі ЗВО [11].

12. **2023 р.:** було внесено зміни до фінансування ЗВО та запроваджено освітні гранти. Нова модель фінансування ЗВО, розроблена МОН, враховувала показники діяльності закладів вищої освіти та передбачала надання грантів на навчання здобувачам освіти певних спеціальностей, які держава замовляє у закладів освіти та надає їм грант на покриття вартості навчання у обраному закладі.

13. **2024 р.:** уряд ухвалив Постанову «Про реалізацію експериментального проєкту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти» [12], в якій зазначено, що державний грант - цільова безповоротна фінансова допомога за рахунок коштів державного бюджету, що забезпечує повну або часткову оплату вартості навчання в закладах фахової передвищої або вищої освіти (далі - заклади освіти) здобувачів вищої освіти - громадян України, які зараховані на місця, що фінансуються за кошти фізичних та/або юридичних осіб (далі - здобувачі освіти). На відміну від позик, гранти не потребують повернення, що робить їх дуже привабливими для здобувачів освіти. Вони можуть покривати повну або часткову вартість навчання. Умовою отримання гранту на навчання є результат конкурсного відбору на підставі конкурсного балу, сформованого за результатами вступних випробувань у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО). Так, на початок вересня було сформовано список зі 179 ЗВО України, які долучились до пілотного проєкту МОН. Даний перелік постійно оновлюється та збільшується [13].

Інноваційний підхід до грантової системи оплати навчання базується на принципі «гроші ходять за студентом», що надає абітурієнтам більше свободи у виборі професії. Майбутні здобувачі освіти мають можливість обирати навчальні заклади та спеціальності, керуючись власними бажаннями, а не кількістю бюджетних місць [14]. Такий підхід стимулюватиме ЗВО до конкуренції за

студентів, що в перспективі підвищить якість освіти, сприятиме професійному розвитку викладачів, а також стимулюватиме розвиток науки та інновацій.

Поряд з вищезазначеним, інноваційні зміни відбувались не тільки в формах надання освітніх послуг, фінансуванні, а й системі оцінювання та спілкуванні з освітянською спільнотою. Так, наприклад, у табл. 1 наведено порівняльну характеристику відмінностей освітнього процесу минулого та сьогодення.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика окремих особливостей освітнього процесу минулого та сьогодення

Було	Стало
5-ти бальна система	100-бальна система
Вступ зі здачею документів у приймальній комісії ЗВО	Подача в електронному кабінеті заяви вступника та визначення пріоритету ЗВО
Вся інформація про здобувачів у деканатах навчальних закладів	Вся інформація про здобувачів у ЄДЕБО
Диплом та додаток до диплому	Диплом та додаток до нього, додаток європейського зразка
Єдиний зразок диплому	Індивідуальний дизайн диплому, додатку до нього, додатку до європейського зразка кожного ЗВО
Денна (вечірня) та заочна форма навчання	Денна (вечірня), заочна, дистанційна форма навчання
Викладання з використанням дошки	Викладання з використанням цифрових технологій
Спілкування з викладачами виключно в стінах ЗВО	Спілкування з викладачами 24/7
Обмін студентами та викладачами між ЗВО різних країн	Академічна мобільність

Джерело: авторська розробка.

Вищезазначене дозволило здійснити порівняльну характеристику за такими критеріями, як: ціль, організація навчального процесу, студент, викладач, форма подання матеріалу, застосування знань, переважні форми навчання, оцінювання знань, технології в навчанні, зворотній зв'язок, академічна доброчесність, формування компетенцій, підготовка до реальних викликів та доступ до освіти, сутнісну характеристику яких представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика традиційної та інноваційної системи освіти

№ з/п	Критерії	Традиційна система освіти	Інноваційна система освіти
1.	Ціль	Засвоєння відведеного обсягу матеріалу	Студентоцентризований підхід
2.	Організація навчального процесу	Стандартний розклад, обов'язкова присутність на заняттях	Гнучкий графік, можливість дистанційної участі, змішане навчання
3.	Студент	Пасивний слухач	Активний учасник навчального процесу, співтворець власного навчання
4.	Викладач	Основний учасник навчального процесу	Координатор навчального процесу, фасилітатор
5.	Форма подання матеріалу	Переважно лекційний матеріал, підручники	Електронні ресурси, онлайн-курси, дистанційне навчання
6.	Застосування знань	Запам'ятовування та відтворення інформації	Для практичного застосування, розвитку навичок аналізу, критичного мислення, творчості та комунікації
7.	Переважні форми навчання	Лекції, семінари, практичні заняття, самостійна робота, контроль знань через іспити	Інтерактивні методи, освітні платформи, дуальна освіта, спільні програми ЗВО, використання ШІ та ін.
8.	Оцінювання знань	Традиційні тести, екзамени, письмові роботи, реферати	Автоматизоване тестування, гейміфікація, кейси та ін.
9.	Технології в навчанні	Мінімальне використання технологій	Використання цифрових платформ, штучного інтелекту, мобільних додатків
10.	Зворотній зв'язок	Обмежений, переважно під час іспитів чи консультацій	Постійний зворотній зв'язок через цифрові платформи та віртуальні консультації
11.	Академічна доброчесність	Переважно контролюється викладачами вручну	Використання систем для перевірки плагіату
12.	Формування компетенцій	Орієнтація на засвоєння знань та вмінь	Формування компетенцій, орієнтованих на розвиток критичного мислення та творчих навичок
13.	Підготовка до реальних викликів	Теоретична підготовка, менша увага до практичних навичок	Орієнтація на практичні навички, робота над реальними проектами
14.	Доступ до освіти	Обмежений часом та місцем	Доступність у будь-який час і з будь-якого місця, онлайн-платформи

Джерело: авторська розробка.

Отже, ключові відмінності між традиційною та інноваційною системами освіти підкреслюють, як технології та нові методи підвищують якість навчального процесу в сучасних умовах.

Висновки. Трансформаційні зміни в системі вищої освіти України є нагальною потребою, зумовленою динамічним розвитком сучасного суспільства, глобалізаційними процесами та швидким впровадженням інноваційних технологій. Аналіз проблем і викликів, з якими стикається освітня система, засвідчує, що лише через активне запровадження інноваційних підходів у навчальний процес, управління та співпрацю з іншими секторами суспільства можливо забезпечити її конкурентоспроможність.

Основними напрямками таких змін є впровадження цифровізації, інтеграція наукових досліджень у навчальний процес, вдосконалення змісту освітніх програм відповідно до потреб сучасного ринку праці, а також розширення міжнародної співпраці закладів вищої освіти. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню якості освіти, формуванню сучасного кадрового потенціалу, здатного до інноваційної діяльності, а також забезпеченню сталого розвитку України в умовах глобальних змін.

Успіх трансформаційної модернізації залежить від синергії зусиль держави, освітніх інституцій, бізнесу та суспільства в цілому. Тільки завдяки комплексному підходу та довгостроковим інвестиціям у систему освіти можна досягти її адаптивності, інноваційності та відповідності сучасним викликам. Це стане фундаментом для зміцнення позицій України у світовому освітньому просторі та забезпечення її соціально-економічного розвитку.

Перспективи подальших досліджень. У контексті трансформаційних змін у системі вищої освіти України перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою та впровадженням комплексних підходів до підвищення її інноваційності. Одним із ключових напрямів є створення ефективних моделей інтеграції цифрових технологій у навчальний процес, які враховували б специфіку різних освітніх програм, рівень цифрової грамотності викладачів і здобувачів освіти, а також технічні можливості закладів вищої освіти. Особливу увагу слід приділити впровадженню адаптивного навчання, систем штучного інтелекту та віртуальної реальності як інструментів персоналізації освіти.

Перспективним є також дослідження механізмів взаємодії між освітніми установами, бізнесом та науковими організаціями. Необхідно розробити ефективні форми співпраці, які сприятимуть створенню інноваційних освітніх програм, розвитку стартап-культур у закладах освіти, а також підтримці студентських ініціатив у сфері інновацій. Важливим напрямом є вивчення міжнародного досвіду та адаптація успішних практик інтеграції освіти, науки та виробництва до українських реалій.

Окремим аспектом є дослідження шляхів підвищення міжнародної конкурентоспроможності української вищої освіти, яка передбачає аналіз

можливостей для збільшення академічної мобільності, розширення двосторонніх програм обміну здобувачами та викладачами, а також формування бренду української освіти на світовому ринку.

Ще одним важливим напрямом є вивчення фінансових механізмів підтримки інноваційного розвитку освіти. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на пошук оптимальних моделей фінансування закладів вищої освіти, зокрема, через залучення приватного капіталу, міжнародних грантів та розвиток державно-приватного партнерства.

Крім того, перспективним є дослідження соціальних аспектів трансформаційних змін у системі вищої освіти. Зокрема, необхідно проаналізувати вплив нових форм навчання на рівень доступності освіти для різних соціальних груп, а також розробити інструменти для забезпечення рівних можливостей у здобутті якісної освіти.

Таким чином, подальші дослідження мають бути спрямовані на створення стратегії інноваційного розвитку системи вищої освіти, яка дозволить не лише підвищити її ефективність, але й зробити освіту ключовим чинником сталого розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Дистанційне навчання. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F
2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання № z0464-04 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0464-04#Text>
3. Що таке Болонська система освіти? Все, що ви хотіли знати. URL: <https://www.gostudy.cz/uk/blog/sovety-eksperta/chto-takoe-bolonskaya-sistema-obrazovaniya-vsyo-chto-vy-hoteli-znat>
4. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Постанова КМУ від 15.04.2015р. №244 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-%D0%BF#Text>
5. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014р. № 1556-VII, поточна редакція від 16.08.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Назаренко Ю., Поліщук О. Освіта в умовах пандемії у 2020/2021 р.: аналіз проблем і наслідків. URL: <https://cedos.org.ua/researches/osvita-v-umovah-pandemiyi-analiz-problem-i-naslidkiv/>
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 рр. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

8. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр. №286 від 23.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

9. Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану: Закон України №2126-IX від 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>

10. Штучний інтелект в освіті: три аспекти. ОСВІТА.UA. URL: <https://osvita.ua/school/method/91077/>

11. Гроші за студентом, індивідуальні освітні траєкторії та модернізація мережі: якою буде трансформація вищої освіти. Українська правда. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2024/01/19/258908/>

12. Про реалізацію експериментального проекту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти. Постанова КМУ №822 від 18.07.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2024-%D0%BF#Text>

13. У яких вишах України можна отримати грант на навчання: перелік. URL: https://24tv.ua/education/grant-navchannya-vishi-2024-yakih-zvo-mozhna-otrimati-groshi_n2634661

14. Додаткова фінансова підтримка для вступників від держави: запроваджуємо державні гранти URL: <https://mon.gov.ua/news/dodatкова-finansova-pidtrymka-dlia-vstupnykiv-vid-derzhavy-zaprovadzhuiemo-derzhavni-hranty>

Tetiana LOZOVA

Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Researcher of the Department
Integration of Science, Education and Business
State Organization «Institute of Market
and Economic & Ecological Researches
of the National Academy of Sciences of Ukraine»
Odesa, Ukraine
Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-4896-1930>
ua.lozovaya@gmail.com

TRANSFORMATIONAL CHANGES IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF INNOVATION

***Abstract.** Modern globalization and technological challenges create new requirements for the higher education system of Ukraine, which necessitates its transformational changes in the innovative direction. Traditional approaches to the organization of the educational process, the content of educational programs and the*

management of higher education institutions are losing their relevance in a world where knowledge, digital technologies and the ability to adapt in conditions of constant change are becoming key. However, the Ukrainian system of higher education faces a number of problems that slow down this process.

The issue of innovativeness of higher education attracts special attention. Although the COVID-19 pandemic became a catalyst for the introduction of distance learning, which revealed a number of structural and organizational problems, in particular, the lack of an adequate technical base, the low level of digital literacy of teachers and students, as well as the imperfection of legislative regulation of this area.

In this context, it is important to determine the ways that will ensure the transformation of higher education in Ukraine on the basis of innovation, which involve the development of new approaches to the organization of the educational process, the use of modern technologies, improvement of educational programs, and increased interaction between educational institutions, research institutes and business. Solving these tasks will contribute to the improvement of the quality of education, the training of specialists capable of responding to modern challenges, and the integration of Ukraine into the global educational space.

The article analyzes the transformational changes in the system of higher education of Ukraine, based on which a comparative characterization of the differences between the educational process of the past and the present is carried out. The above made it possible to carry out a comparative characterization of the traditional and innovative system of education according to such criteria as: goal, organization of the educational process, student, teacher, form of presentation of material, application of knowledge, preferred forms of education, assessment of knowledge, technologies in education, feedback, academic integrity, competence formation, preparation for real challenges and access to education.

Keywords: *transformational changes, innovative approach, innovative education system, higher education, educational process, competencies, higher education institution, student of education, teacher.*